

Några glimtar från Nåskolonin i Jerusalem

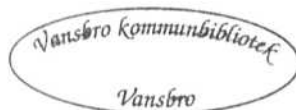
Josef Larsson och Brita Larsson

Brev till J. A. Löfgren från Josef och Brita Larsson i Jerusalem

Sammanställd av Margaretha Hedblom

DALASAMLINGEN

Smätryck : 146



Några glimtar från nåskolonin i Jerusalem

Hembygdsforskaren Folke Löfgren överlämnade år 1987 sitt enskilda arkiv till Stadsarkivet i Gävle, sin hemstad. I de handlingarna fanns även faderns, vicekonsuln J.A. Löfgren, bevarade brev från Josef och Brita Larsson i Jerusalem. Kopior på dessa lät Folke Löfgren sända till mig "eftersom Du är intresserad av utvandrarhistoria". Jag blev nyfiken på bakgrunden till kontakten med nåsborna och bad arkivchefen Väinö Helgesson skicka mig upplysningar om hur breven hamnat i Gävle och fick då bland annat en dagbok från en resa till Palestina som J.A. Löfgren och hans hustru Signe företog den 2/4-5/5 1928.

Resan finns skildrad i en dagbok, som börjar med parets avresa från stationen i Gävle, där vänner önskade lycka till med rosor. Mera blommor blev det i Stockholm, varefter man satte sig på tåget till Osby, där sonen Folke studerade vid folkhögskolan. "Här är ingen snö, soligt, varmt och torrt. Jag har tagit av galoscherna och överrocken", skriver han. Redan från Trelleborg får sonen de första dagboksbladen med ett "Spar dessa lappar!" och "Låt ej min vinteröverrock sitta i solen i lilla tamburen". Det gällde att vara rädd om sina kläder! Att lapparna sparades utgör grunden för denna artikel.

Resan fortsatte till Lucern och Milano, i den senare staden besökte man ett kloster, där "Unga flickor gå in för livet o låva att aldrig gå ut. Sin egendom lämna de till klostret". Om upplevelserna i Pompeji och Neapel lovar J.A. Löfgren att berätta mera, när han kommer hem. "Jag är nemligen sjuk, har ej varit riktigt kry sedan jag for från Gefle". Han meddelar att man sett Vesuvius och "utsatts för skojare, av vilka det är gott om här". I Milano såg de "originaltavlan 'Den heliga nattvarden' (Lionardo da Vincis)."

Sjukdomen visade sig vara influensa och J.A. Löfgren, som är ute på sin livs resa, tvingas ligga kvar i sin hytt. Han besöks av läkare och sjuksköterska och får mediciner och hjälp att andas. "Dr. hoppas att jag skall kunna gå iland i Haifa". Vädret är fint och "Medelhavet hela tiden som en spegel." Han berättar att passagerarna ligger på däck och solar sig och får riktigt brännblåsor.

Söndagen den 14 april ligger han fortfarande till sängs och skriver ner sina dagboksanteckningar "med lyse av min lilla ficklampa". Han fortsätter "Jag hör att det är högtidligare än vanligt. Vi väcktes av hornmusik som spelade en salm. Sedan har predikats på olika språk och den ena salmen har avlöst den andra". Det är 19,5 grader varmt och "damerna gå fortfarande mycket lätt klädda – ljusa toiletter." Brevet ska han lägga i båtens brevlåda morgonen därpå, då de kommer till Haifa. Han beklagar sig över att inga brev eller tidningar kommit fram. Sonen hade fått i uppgift att skicka Gefle Dagblad varje dag! "Hoppas att allt är väl hemma samt att jag kan klara mig i Palestina", slutar han sitt brev.

Så är det dags att stiga i land i Haifa. "Beskrivningen på detta blir muntligen", skriver han men tillägger: "Varmt – dammigt – kameler – åsnor i massa – skrån och rop. Karmel vid sidan av staden. Kom ihåg Elias och Baals präster". Båtpassagerarna satte sig i bilar – ca 20 stycken – och åkte till Tiberias. "Landet mycket kuperat – vägarna måste gå i sigsax för att komma upp. Marken o husen se ut att vara av ljusgul kritlera. Fårahjordarna – herdarna- en herde bar ett får – blommorna. Intet vatten syns. ---- Kameler och åsnor lastdragare – åsnan ofta först o som ledare av kamelerna – Åsnan ej så dum?"

J.A. Löfgrens iakttagelseförmåga är god – trots att han inte känner sig frisk kommenterar han vad han ser. "Husen enkla utan fönster mot gatan o flugor. Fin lunsch med fisk fångad i

Galileiska havet. Från sjöstranden utpekades Kapernaum, Pl där 5000 utspisades." Vi får veta att sjön ligger 200 meter under havsytan.

Färden går vidare till Kanan. "Kände på vattnet i 'vinkällan' – tog ett fotografi. Flera berg utpekades – däribland saligheternas." "kommo till Nasaret – Maria källan (brunnen) – drack – såg bebådelsekyrkan och bebåd.grottan (som en lällare). Reste vidare. Nain o Samaria utpekades – stannade vid Jacobs brunn – djup – drack. Sågo ett brudpar."

Så kom man äntligen till Jerusalem klockan åtta på kvällen och det var beckmörkt. Man tog in på Dala.kol (American Colony) och bodde alldeles utmärkt. "Alla fullständigt översållade med tjockt damm." En fin supé serverades kl. 21.00 men nu känner J.A. Löfgren av sin sjukdom och han åt just ingenting utan gick till sängs. Han hade 39,3 i feber och fick medicin. På morgonen därpå väcktes man av hanen som gol utanför. Han ville gärna följa med "karavanen" ut o titta på staden men avråddes av många. "Avstod – gick upp och lade mig – ligger och skriver detta o mår relativt gott i mitt Torftiga rum. Mor har varit ute på fm o sett. Det lär vara 35 gr i skuggan. Har b.a sett stenar som voro blankpolerade av ---- kyssar. Ingen av svenskarna kyste---"

J.A Löfgren inser att han måste försöka kurera sig. "Skall försöka ligga tills jag blir feberfri. Orkar ej följa med till Egypten. Mitt rum är stort och härligt, fönstren öppna men med myggfönster i. Hör herdarnas rop på fåren, gråsparvarnas krax, tupparna (började i natt kl. 1). Har god utsikt över en grön nejd som bär uppför." Han beklagar de stackars djuren som får slita ofantligt och hör kamelerna bräka ibland.

Så får J.A Löfgren besök av den gamle Josef Larsson. "75 år, den äldste av utvandrarerna. Han har under en timmes tid berättat om hur han bestämde sig för utresan – vad folket sade – försälja av sin egendom, utresan, husköpen här, arbetet. Allt gemensamt, många skriva hit o vill komma in, villkoren, resultatet. Ingen har lön av kolonins 80 personer. Svårigheter de haft t.ex. med Lind som gav svenska kungen en äkta matta fr kolonin vilket var lögn. Beskrev sina framtidsutsikter, jämförde med Nås. Omtalade jordskalv här senast Tiber, som även skadat kolonins hus."

J.A Löfgren tycker det är märkligt att ingen post anlät och tvingas konstatera att "Mamma o jag ha nu beslutat oss för att ej resa till Egypten utan ligga kvar här o taga båten då den återkommer till Haifa den 24 april. Hoppas att det ska gå."

Besviken skriver han den 19 april att han fortfarande är febersjuk. "Har ej gjort en enda utflykt eller tagit en vy i Jerusalem. Mor får berätta vad hon sett. I morgon bittida resa de andra härifrån ---"

"Gubben Larsson har åter varit inne hos mig o beskrivit jordbruket. Plöjningen – ingen gödsel finnes, den användes som bränsle. Ved lika dyr som spannmål. I slutet av maj skördas. Beskref hur detta tillgick. Stråna slitats av, bindes i buntar o lägges på åsnor eller kameler. Tröskningen primitiv, åsnor trampar på säden. Beskrev även malningen och livet på kolonin. Vattensamlingen.

Josef Larsson talade om "Selma Ls (Lagerlöf) bok Jerusalem som ogillades. Omtalade Chicago Larssons slut (Olof Henrik Larsson, Helligum i Selma Lagerlöfs roman, och den predikant som förmådde nåsborna att lämna sin hembygd för att bosätta sig i Jerusalem) – han

var mån om egen ära och fick stor uppässning". I Palestina får man betala en årlig skatt á 5 kronor för innehav av cykel.

Kolonin har fiender, enligt Josef Larsson. De är "Pastor Sten, Lind, Morris Gullenthal och mohammedanerna. Uppsatte svenska flaggan. Dalaborna skrattade då de kommo till Palestina o ej förstodo språket." Från sitt fönster kan J.A. Löfgren bl.a se Emaus.

Den febersjuka turisten får flera besök. Den 21/4 kom "gubben Larsson o hans fru, hovpredikanten Malmborg från Linköping och Konsul Larsson". Han hade också besök av "den i Stockholm namnkunnige juveleraren Peron med sin fru." Inom parentes med tillägget "Den som släktingarne ville göra omyndig därför att han ville gifta sig med en sjuksköterska."

J.A Löfgren börjar känna sig bättre. Febern har gått ner och han gläder sig åt att ha fått upp till sitt rum en bukett doftande vita syrener. Värmen utomhus gör att han helst håller sig inne. Trots att hans rum ligger åt skuggsidan är det 26 grader varmt därinne. "Tvättvattnet är alldeles ljumt". Fru Peron hälsade på och berättade om sina spännande upplevelser och doktorn lovade att han skulle få stiga upp en stund dagen därpå. På eftermiddagen skulle han dessutom få fara ut och se på staden. "Hurrah!"

Söndagen den 22/4 fick så äntligen J.A. Löfgren göra en härlig biltur i staden upp till Oljeberget. "Säg Jerusalem, Döda Havet, Ryska församlingen o dess kyrka, märken efter jordbävningen, Tyska kejsarslottet, träffade en tjänstvillig man som gav mig blommor med efterräkningar". Han besökte Gordons grav och konstaterar att det i skuggan var 37 grader varmt. Ett besök i Betlehem och Rachels grav avslutade dagen.

Dagen därpå besöktes Tempelplatsen o Klippan (mycket stor), Klagomuren, Betania, Getsemane och Betesta. "Var ute i bil redan kl. 8 men ändå en förfärlig hetta i solen. På eftermiddagen reste de i bil till Haifa för övernattnig i ett ännu varmare hotellrum (32 grader) och efter vila var det dags att gå ombord på fartyget Monte Sarmiento. "Hettan och solgasset var så pressande att jag trodde vi skulle stupa", berättar Löfgren. Här återsåg man sitt resällskap av vilka många var sjuka. De gratulerade makarna Löfgren till att inte ha följt med till Egypten. Resan hade varit det värsta de hade varit med om.

Så lade båten ut med destination Korfu och Löfgren konstaterar: "Alla mer eller mindre matta. Strax före avresan från Jerusalem fick vi Lisas brev (ett av parets fem barn), som var mycket efterlängtad o välkommet. Här snöar det minsan ej o vi ha fått nog av värme. Aldrig har jag känt en sådan torr brännande värme i Sverige".

Man har anledning att beklaga den gode dagboksskrivaren, som inte kunde deltaga i alla utflykter i Det Heliga Landet men kanske var det just hans sjukdom och bundenhet till sängen som gjorde att han fick nära kontakt med Josef Larsson, en av de sista ur utvandrarsskaran från Nås 1896.

Kontakten mellan Gävle och Jerusalem fortsatte efter makarna Löfgrens hemkomst och sex brev åren 1935-1941 finns bevarade, alla med anteckningen "besvarat den...". Makarna Larssons brev inleds med "Kära vän/vänner" och tonen är varm.

Josef Larsson (eg. Josefs Lars Larsson född i Nås 1853) var en god brevskrivare och han har i många brev till hembygden skildrat livet i kolonin. Hans fru Brita, även hon född i Nås samma år, övertar pennan, då hennes man inte orkar längre. Eftersom dessa brev så vitt jag

vet aldrig har publicerats tidigare, återger jag dem här i direkta avskrifter. I något fall har jag satt ut en punkt och delat upp brevet i stycken för att det ska bli mera lättläst. I övrigt är breven ordagrant återgivna, i vissa fall med rättstavade ord inom parentes.

Jerusalem den 16/12 35

Kära vän J A Löfgren med familj hälsas kärt

Vi sender en hjertlig hälsning och önskar eder en glad fridfull jul, och gott nytt år med välsignelse önskar edra tillgivna och förtrogna vänner i Colonin. Det har nu ett år förflutit sedan vi hörde från varandra och många förödande händelser och katastrofer (katastrofer) har timat sedan dess på många platser med nöd och lidande, och dertill kriget som pågår att grymt mörda i flera tusental, dessa oskildiga (oskyldiga) minre lottade människor, kvinnor och barn utan skonsamhet. Gud ser allt och tiger stilla, vi vet ej hans plan.

Det har stannat av med de resande att komma till Jerusalem nu för kriget och som blir en saknad för Palestina, ty en stor del har sin utkomst av de resande och även vi har flera betjänter i vår butik att avlöna och ej någon inkomst och flera hundratal bilar och cauförer (chaufförer) utan sysselsättning. Så det blir ett kännbart ombyte, som gör sig gällande.

Men vi fick en värdefull gåva att tacka för att vi fick så bra med regn i November, olik de förra åren och som satte liv i naturen i rätt tid mot somliga år då det ej fallit något regn före jul och som förorsakat stor brist på vatten, nu har vi haft över tre tum, som gjort (gjort) ett bra tillskott i källorna och systärner (cisterner) så det flödar till allas behov, och marken är grön och såningen (sådden) pågår i full fart och som ger god förhoppning till gott år.

De har under detta år hållit på att bygga en vattenledning från flera källor nära Jaffa att leda det hit upp till staden som är ett stort företag med oerhörd kostnad. Det är 35 kilometer hit till staden och 700 meter högre är staden belägen, så det rinner ej dit upp, utan måste pressas genom 5 pumpstationer m järnrör hela vägen med 12 tums öppning varje rör, en månad sedan blev det färdigt, och de satte pumpväcket igång och flera rör sprägdes (sprängdes) vid den brantaste motlut som är belägen en halv mil utanför staden, och nu har de beställt stålrör från england att sätta in istället. Och hela väcket får nu stå. Tills det blir repare(r)at. Den vattenledning som ger mästa vattnet är belägen ett svenskt mil öster om staden, och 4 mil lägre ner. När vi först kom hit var vi ofta på utflickter (utflykter) och tog bad i strömmen nedom källan, då tänkte jag om vi kunde få detta vattnet upp till staden, som då syntes var en omöjlig sak, men när de engelska fick hand om landet, då kom det vatten upp på fjärde våningen av våra hus. Det hade sitt utlopp öster genom Jeriko ner till Jordan och vid den bäcken var det som Elia vistades. I Kor.b.17 där det heter Gack härifrån och vänd dig österut och håll dig gömd vid bäcken Kerit, som rinner öster till Jordan, men i den gamla svenska bibeln trickt (tryckt) 1883 där läses att bäcken Kerit ligger öster om Jordan. Det är orätt, och den engelska bibeln står också att den rinner öster mot Jordan, och Jordan rinner söder till döda havet.

Vi har en vattenledning till från källor nära Hebron, och den ledningen börja Pilatus att bygga och hade färdigt flera kilometer. Han var Landshövding och Guvernör och hade allt makt i sina händer och han tog tempelskatten ur templet och det misshagade judarne ännu mer ty de hatade honom och därför han började denna vattenledning till Jerusalems tempel

